

Finansdepartementet

Betänkandet SOU 2020:35 Kontroll för ökad tilltro - en ny myndighet för att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssy- stem (dnr Fi2020/02668/BATOT)

Statens servicecenter lämnar i detta remissyttrande främst synpunkter på de delar av betänkandet som rör organisering, utformning och kostnadsberäkning av en samlad funktion för utbetalningskontroll.

Behov av en samlad funktion för utbetalningskontroll mm. (kapitel 3-8)

Enligt Statens servicecenter redovisar utredningen en gedigen problembild rörande felaktiga utbetalningar och tydliga skäl till varför staten behöver vidta åtgärder för att komma till rätta med problemen.

Statens servicecenter tillstyrker utredningens förslag att en funktion för utbetalningskontroll ska omfatta en struktur med transsanktionskonto, dataanalyser och urval, granskningar samt stöd och uppföljning. En kontrollfunktion ger bättre förutsättningar för staten att agera kraftfullt och samordnat för att motverka felaktiga utbetalningar, förebygga brottslighet och därigenom stärka tilltron till välfärdssystem. Statens servicecenter har inga invändningar mot utredningens överväganden i fråga om verksamhetsmässiga gränsdragningar mellan kontrollfunktionen och berörda myndigheter.

En ny myndighet eller en lämplig befintlig myndighet (kapitel 9 och avsnitt 14.17.2)

Statens servicecenter mest lämpligt organisatoriskt alternativ

Statens servicecenter delar utredningens bedömning att enbart ett utökat informationsutbyte eller enbart en förstärkt samverkansstruktur inte är tillräckligt för att motverka felaktiga utbetalningar i välfärdssystemen.

Statens servicecenter avstyrker dock förslaget att det bör inrättas en helt ny myndighet med ansvar för en kontrollfunktion. De fördelar som utredningen menar att en ny myndighet skulle innebära, kan enligt Statens servicecenter uppnås minst lika bra om ansvaret i stället läggs på en lämplig befintlig myndighet. En befintlig myndighet innebär även en bättre förmåga att hantera komplexa förberedelser och bättre förutsättningar till lägre etablerings- och driftskostnader.

Statens servicecenter delar därmed inte utredningens bedömning att det saknas en lämplig myndighet att placera en samlad funktion på. Vi instämmer med utredningen att Statens servicecenter är den mest lämpliga befintliga myndigheten i det fall en ny myndighet inte inrättas.

Till skillnad från utredningen anser vi att det inte föreligger någon egentlig risk att Statens servicecenters nuvarande serviceuppdrag gentemot medborgaren skulle kunna undergrävas av ett nytt kontrolluppdrag. Myndighetens serviceuppdrag omfattar förutom att ge lokal statlig service till medborgare och företag även att erbjuda administrativa tjänster till statliga myndigheter. Serviceuppdraget utförs med tydliga bestämmelser, avtal och samarbete med andra myndigheter, personal med hög kompetens samt verksamheter som är organisatoriskt avgränsade från varandra. Dessa grundstenar skulle självklart vara viktiga även i uppbyggnaden av en funktion för utbetalningskontroll.

Det bör tilläggas att uppdraget att ge lokal statlig service bl.a. grundar sig på serviceskyldigheten i 6 § Förvaltningslagen (2017:900). Den innebär bl.a. att hjälp ska ges till den enskilde i den utsträckning som är lämplig med hänsyn till frågans art, den enskildes behov av hjälp och myndighetens verksamhet. Detta är inget som helst avsteg från det absoluta kravet på att lagar, förordningar och andra tillämpliga bestämmelser ska tillämpas på ett korrekt och rättssäkert sätt. Enligt Statens servicecenter föreligger det därmed ingen principiell eller praktisk motsättning mellan att ge adekvat service och att utföra nödvändig kontroll.

Statens servicecenter ser inte heller några gränsdragningsvårigheter med att myndighetens verksamheter finansieras på olika sätt. Statens servicecenter tillämpar redan i dagsläget en modell för att säkerställa

en korrekt och tydlig fördelning av kostnader till den avgiftsfinansierade verksamheten respektive till den anslagsfinansierade verksamheten.

Organisation och ledning

Vi vill peka på att Statens servicecenter i stora delar redan har den organisation som utredningen föreslår skulle gälla för en ny myndighet. Det gäller bl.a. styrelse, personalansvarsnämnd och internrevision. Statens servicecenter har inga invändningar mot att det knyts ett integritetsskyddsråd till myndigheten.

Dimensionering av verksamheten

Statens servicecenter bedömer att personaldimensioneringen av en fullt ut utbyggd verksamhet blir betydligt lägre i en befintlig myndighet. Enligt utredningen skulle personaldimensionering i en ny myndighet uppgå till 80 anställda, varav 13 årsarbetskrafter för styrning och administration respektive 67 årsarbetskrafter i kärnverksamheten. Statens servicecenter anser att utredningen har underskattat behovet av styr- och administrationsresurser i en ny myndighet. Då en ny myndighet behöver bygga upp lednings- och stödfunktioner från grunden, kommer detta resursbehov sannolikt att vara högre än de 13 årsarbetskrafter som utredningen anger. I en befintlig myndighet av Statens servicecenters storlek är det däremot möjligt att använda befintliga strukturer och uppbyggd kompetens. Det gör att det tillkommande resursbehovet för styrning och administration i Statens servicecenter rimligtvis klart understiger utredningens uppskattning på 13 årsarbetskrafter i en ny myndighet.

På Statens servicecenter finns det dessutom goda organisatoriska förutsättningar att redan från början bygga upp en kontrollverksamhet som bygger på kvantitativa undersökningsmetoder, modernt teknisktöd och processorienterade arbetssätt. Enligt vår bedömning bör en fullt utbyggd kärnverksamhet på Statens servicecenter därför ha goda förutsättningar att omfatta betydligt färre årsarbetskrafter än utredningens bedömning på 67 årsarbetskrafter i en ny myndighet.

Samhällsviktig verksamhet

Statens servicecenter tillstyrker förslaget att den myndighet som ansvarar för en funktion för utbetalningskontroll ska ingå i samverkansområdet ekonomisk säkerhet. I sammanhanget bör framhållas att

Statens servicecenter redan ingår i detta samverkansområde. Myndigheten har därför en upparbetad kunskap om de sakfrågor och samarbetsformer som samverkansområdet omfattar.

Det bör tilläggas att Statens servicecenter även omfattas av säkerhetskyddslagen eftersom myndigheten redan bedriver säkerhetskänslig verksamhet av betydelse för Sveriges säkerhet och i verksamheten hanterar säkerhetsskyddsklassificerad information.

It-system

Staten servicecenter har, utifrån de uppgifter som redovisas i betänkandet och i den underliggande konsultrapporten (Analys av it för en gemensam funktion för statliga utbetalningar inom välfärdssystemen, Gartner 2019), inga invändningar mot utredningens avrådan från användning av befintliga it-system för betalningar. Statens servicecenter ser inte heller några grundläggande hinder för att inrätta kontrollfunktionen ur ett it-perspektiv. Statens servicecenter vill emellertid understryka att det kommer vara ett omfattande arbete med att införskaffa, anpassa och utveckla it-lösningar/it-system som tillgodoser kontrollverksamhetens behov. Krav på informationssäkerhet och säkerhetskydd är inte tillräckligt utredda. Enligt Statens servicecenter är det därmed även oklart hur denna anpassning och utveckling närmare ska realiseras.

Komplexiteten i de it-system som ska användas i kontrollverksamheten gör enligt Statens servicecenter att utredningens uppskattning av de årliga it-kostnaderna förefaller vara för låga. Även utredningens uppskattade kostnader för it-investeringar framstår som för låga med tanke på de stora volymerna av data och transaktionskonton samt kostnadsläget för marknadsledande system och nödvändig kompetens.

Om Statens servicecenter ska ansvara för kontrollfunktionen bör det framhållas att myndigheten är väl rustad för att hantera de stödjande it-lösningarna. Dessa stödfunktioner finns redan i myndigheten befintliga verksamhet och kan med låg marginalkostnad skalas upp.

Lokalisering

Statens servicecenter har inga invändningar mot utredningens bedömning gällande lokaliseringen av kontrollverksamheten. Statens servicecenter bedriver sina kärnverksamheter på ett flertal orter. Myndighetens lednings- och stödverksamheter finns i Gävle, Stockholm och Östersund.

Samverkan

Statens servicecenter tillstyrker utredningens förslag att den myndighet som ska ansvara för en kontrollfunktion får i uppdrag att samverka med vissa andra statliga myndigheter för att motverka felaktiga utbetalningar. I sammanhanget bör nämnas att Statens servicecenter har stor erfarenhet i befintliga verksamheter av organiserad samverkan med flera av de berörda myndigheterna.

Statens servicecenter har inga invändningar mot utredningens bedömning att den myndigheten som ansvarar för kontrollfunktionen bör delta i myndighetssamverkan mot organiserad brottslighet som nätverksmyndighet.

Servicekontoren ska lämna viss information

Statens servicecenter anser att utredningen redovisar alltför kortfattade överväganden rörande att servicekontoren ska kunna lämna information om transaktionskonton. Enligt Statens servicecenter finns det frågor som inte är tillräckligt belysta och som behöver analyseras mer utförligt i den fortsatta beredningen.

Det gäller bl.a. att de transaktioner som föreslås ingå i transaktionskontot avser fem myndigheters utbetalningar (Arbetsförmedlingen, CSN, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och Skatteverket). I dagsläget har personalen på servicekontoren tillgång till verksamhetssystem för tre av dessa myndigheter. Tillgång till verksamhetssystem för Arbetsförmedlingen skulle innebära utökade uppgifter. Service-samverkan med CSN innebär både en utökning av uppgifterna och att ytterligare en myndighet skulle ingå i servicesamverkan. Statens servicecenters bedömning är att tillkommande uppgifter och tillkommande myndigheter innebär behov av ny eller ändrad reglering. Det kan inte heller uteslutas att finansieringen av servicekontorsverksamheten skulle behöva anpassas.

Tidplan och fortsatt beredning

Statens servicecenter delar i huvudsak utredningens bedömning att de olika delarna av kontrollfunktionens verksamhet bör byggas upp stegvis. Enligt Statens servicecenter är det i dagsläget oklart hur komplicerade orsakssamband och höga säkerhetskrav för it-systemen bör hanteras i uppbyggnaden av kontrollverksamheten. Det finns därmed en risk för att de krävande förberedelserna kan dra ut betydligt i tiden. Ett sätt att hantera denna risk är att genomföra en fördjupad analys av

it-system innan regeringen fattar beslut om att inrätta en kontrollfunktion. Ett annat sätt är att regeringen först beslutar att en kontrollfunktion ska inrättas vid Statens servicecenter eller vid en ny myndighet. Det blir då Statens servicecenter, eller en organisationskommitté för en ny myndighet, som får hantera förseningsrisken och genomföra en fördjupad it-analys inom ramen för ett regeringsuppdrag att förbereda kontrollfunktionen.

Personuppgiftsbehandling samt offentlighet och sekretess (kapitel 10-11)

Statens servicecenter har inga invändningar mot utredningens överväganden och förslag gällande en ny lag om personuppgiftsbehandling respektive offentlighet och sekretessfrågor.

Konsekvenser (kapitel 14)

Statens servicecenter gör en delvis annan bedömning än utredningen vad gäller kostnaderna för en funktion för utbetalningskontroll. Personalkostnaderna för en kontrollfunktion i en ny myndighet bör uppgå till mer än de 76 miljoner kronor som utredningen bedömer. Detta som en följd av att utredningen till viss del har underskattat personaldimensioneringen. Om däremot Statens servicecenter ska ansvara för kontrollfunktionen bör personalkostnaderna uppgå till betydligt mindre än 76 miljoner kronor (se Dimensionering av verksamheten).

Statens servicecenter instämmer med utredningen att det är svårt att med hög precision bedöma investeringsbehovet gällande it-system. Som Statens servicecenter påpekar ovan förefaller dock utredningen ha underskattat kostnaderna för både nödvändiga it-investeringar och årlig it-drift i kontrollverksamheten.

Statens servicecenter vill även framhålla att kostnader för it-stödjande lösningar blir betydligt lägre om Statens servicecenter ska ansvara för en kontrollfunktion än om en ny myndighet får detta ansvar. Det förklaras av att en ny myndighet skulle behöva bygga upp it-stödjande funktioner från grunden.

Statens servicecenter delar utredningens bedömning att kostnader för bankavgifter bör finansieras genom en överföring av anslagsmedel från berörda myndigheter till den myndighet som ska ansvara för kontrollfunktionen. Statens servicecenter tar inte ställning till utredningens förslag till övrig finansiering av kontrollverksamheten. Det bör

dock påpekas att om den övriga finansieringen ska ske genom en proportionell minskning av förvaltningsanslagen för berörda myndigheter, så blir minskningen lägre om kontrollfunktionen placeras inom Statens servicecenter än om funktionen organiseras i en ny myndighet.

I detta ärende har generaldirektör Thomas Pålsson beslutat efter föredragning av Clas Heinegård, Ledningsstaben. I den slutliga handläggningen har också rättschef Gustaf Johnssén deltagit.

Thomas Pålsson

Clas Heinegård